

**FRANCESC MADRID, *Sang a les Drassanes*, trad.
Gerard Bagué. Barcelona: Acontravent, 2010.
(Publicat originalment en castellà l'any 1926)**

«EL CABARET»

Quan la guerra va començar a dividir els ciutadans de Barcelona en francòfils i germanòfils es va arribar a aquesta teoria: un cabaret és un soterrani i un soterrani serveix com a cabaret. El soterrani més popular i més important que s'ha conegut com a cabaret ha estat l'Au fond de la mer. A l'Au fond de la mer hi ha l'època de Tórtola Valencia, de *Bohemia*, de *Los Miserables*, de la vida inquieta i afamada de Manuel Fontdevila, Amichatis, Lluís Capdevila, Joan Tomàs; les primeres passes segures de Manuel Sagrañes, els dibuixos magnífics de Roqueta i de Bon, alguns negocis de certs senyors, la capa de Braulio Solsona; la música lamentable de Drigo i de Toselli entendant el cor de totes les cosidores entregades a la mala vida per culpa d'un maleït tango. Triomfava el frac del Príncep de Cuba i Jandru Soler encara se'n fotia, rere el

seu monocle, de la vida i dels homes a la seva penya del Lion. Les cortesanes que avui tapen els seus cossos amb abrics de bisó cobraven deu pessetes per fer-nos testimonis de les seves nueses. Les pel·lícules italianes dominaven el mercat cinematogràfic. Plató Peig executava homes amb les seves frases i el benaurat Salvat-Papasseit era gorkià, socialista i pacifista. Uns quants sud-americans que es feien passar per argentins van caure sobre la ciutat i per la seva excel·lent intenció de viure a costa de les dones van donar mala fama a l'Argentina en general. Senyor! Això era una injustícia tan gran com si se'ns jutgés a tots pel pillatge i el bandidatge dels companys de Colom i Hernán Cortés a les terres americanes.

El cabaret és l'època del *baccarat*. Els crupiers vestien de negre i portaven dents d'or. El cabaret va conèixer les orquestrines de *tzigans*. Algun pobre escriptor que es guanyava un complement tocant el violí o el piano arribava al cabaret, es canviava l'americana negra per una de vermella i ja s'havia convertit en un *tzigane*. Triomfaven els valsos, els tangos (*Mi nothe triste*) i els pericons. A l'esquerra de l'Eixample, a l'Iris o en un pis de carrer de Sepúlveda es van muntar acadèmies de balls moderns.

Les noies dels cabarets ja no tenien motius. Ja no eren la Tallada, la Maña, la Negra; ara es deien simplement Maria, Margarita, Lucía, Anita... No portaven davantal com les cambres, però encara no feien servir barret. Vestien com les cosidores, que aviat deixaven de ser-ho, i començaven a llegir novel·les curtes. Anaven al cinema i els noms de la Bertini, Lydia Borelli, *Za la Mort* els resultaven populars. Gairebé totes eren sentimentals amb els que no tenien diners i tiràniques amb els que en tenien. Van sorgir els *ménages à trois* i van col·locar els senyors de Terrassa i de Sabadell en una postura ridícula. És a dir, el cornut, el pagà, el pobre amant vell de la nostra literatura galant es creava a costa de les dues poblacions fabrils: el fabricant de Terrassa i de Sabadell era sempre qui afluixava la mosca; el violinista, el professor de ball, el fanfarró, l'estudiant o el periodista eren els que muntaven gratis.

Ja no es veia xavalla damunt les taules de joc. Només plata i bitllets es repartien la sort del vuit i del nou o la desgràcia de l'après.

S'iniciava en aquella època la decadència dels toros i el sorgiment del moviment esportista actual; s'incubava la guerra social i el terrorisme ferotge de la postguerra;

dominava a la ciutat una febre africana de negocis i l'or dringava a les butxaques dels més audaçs; començava a fer-se ús del sabó i del pijama amb ostentació, i queien sobre el districte cinquè trinxeraires i aventurers de tots els ports del món. L'espionatge teixia una xarxa opressora del país i els divos de la sarsuela començaven a guanyar centenars de pessetes.

El cabaret triomfava i, amb el cabaret, la immoralitat, que és neteja i civilització, donava a la ciutat aires de país europeu. El Banc de Barcelona preparava el seu crac de melodrama i les noies del cabaret començaven a saber ser dones de món.

Així com el tipus cardinal d'un cafè de cambres era el pinxo, el tipus teatral d'un cabaret era el professor de ball. Aquí, per un tanguista, gairebé hi va haver un procés Dreyfuss, i el paper d'Émile Zola hagués correspost a Braulio Solsona, que va escriure trenta articles magnífics en defensa dels drets de l'home, encara que l'home fos ballarí de tango. Al Príncep de Cuba se'l va expulsar de Barcelona pel senzill pecat d'haver fet entrar en el famós gremi a un ric senyor de la ciutat. El pobre príncep del

tango va ser pres, lligat de mans, objecte de befa, i va acabar expulsat de Barcelona per aquest delicte!

El ballarí, amb el seu aire petulant i greu, amb la seva gràcia i els seus sentits acrobàtics, era un heroi del cabaret. Sobre ell convergien totes les mirades de les dones, que el buscaven i l'adoraven. El ballarí es deixava estimar; no era pròpiament un macarró, però admetia regals i fins i tot rebia el magnífic oferiment d'un pis. El ballarí negre, mulat o que simplement deia: *Ché, verí no más; Milonguera; Te voy a dar biaba, ¿sabés vos?; No se haga mala sangre, amigazo...* era un astre.

Però el ballarí també va passar a millor vida quan les aixelles dels músics de l'americana vermella van començar a estar excessivament suades, quan *Los millones de Arlequín* envellien i quan els alemanys van aixecar la bandera blanca de l'armistici. [...]